

BIOGRAFIE FRANTIŠKA TÁBORSKÉHO

Předpoklady pro vývoj FRANTIŠKA TÁBORSKÉHO v jednoho z našich předních znalců a propagátorů ruské literatury, umění a kultury vytvářely se již v jeho dětství a hlavně ve studentských letech. Přispěla k tomu nepochybně i politická a kulturní situace na Moravě v šedesátých a sedmdesátých letech 19. stol. Silná germanizace, k níž napomáhala i blízkost Vídně, podněcovala zde mladou inteligenci k intenzivnímu zájmu o problémy národnostní.

Fr. Tábořský vyšel z poměrů velmi chudých. Narodil se 15. ledna r. 1858 v Bystřici pod Hostýnem jako syn ševce. Rodina se bídě protloukala, přestože rodiče byli pracovití, a nakonec po nezdařeném pokusu Františkova otce zařídit si živnost musela opět do podruží. Není proto divu, že si chlapec snažil přivydělat ministrováním u Fr. Sušila, který se v Bystřici léčil ze své plicní choroby. Nescházelo mnoho, aby za těchto podmínek František zůstal doma u řemesla, jak si to přál jeho otec. Matka však chtěla, aby se jediný syn stal knězem, a proto prosadila, aby šel studovat. Tak se Tábořský dostal do olomoucké německé komunální hlavní školy, kde na vlastní kůži poznal, co to je vyučování v jazyce, jemuž žáci nerozumějí. Národnostní cítění Fr. Tábořského rozvinulo se pak brzy nato, když přešel r. 1871 na tzv. *Slovenské gymnázium v Olomouci*, založené spolu se stejnojmenným gymnáziem v Brně v r. 1867. Prostředí na olomouckém gymnáziu působilo blahodárně na duševní rozvoj Tábořského, jenž později často vzpomínal na toto údobí svého života, které v mnohém předurčilo směr jeho dalšího vývoje.¹ Příznivý vliv na něho měli především někteří uvědomělí profesori, jako byl sám ředitel ústavu Jan Evangelista K o s i n a, v jehož rodině Tábořský v septimě bydlel, profesor zeměpisu S y t k o nebo Vincenc P r a s e k, který učil studenty lásce ke staré české literatuře a kultuře. Nemenší vliv však mělo i samo studentské prostředí. V době, kdy české inteligence bylo na Moravě tak poskrovnu, cítili se i mladí studentici povinováni přispět k rozvoji národního života. Z těchto snah vznikaly jednak „tajné“ studentské spolky, jako byl na olomouckém gymnáziu spolek *Máj*, nazvaný pietně na paměť nedávno zesnulého obdivovaného májovce Vítězslava H á l k a. Studenti vydávali časopis *Uměna* a poté *Háj*, do nichž přispíval také Tábořský svými pr-

¹ František T á b o ř s k ý, *K jubileu našeho gymnázia*, Památník 60. výročí českého gymnázia v Olomouci 1867—1927, Olomouc 1927, s. 102—111.

votinami, sledovali novou českou literaturu a novinky z českého kulturního života. Táborský se stal členem tohoto kroužku jako kvintán. Na gymnáziu však existovala ještě jiná družina, vedená o tři roky starším spolužákem Táborského Hynkem B a b i č k o u, jenž se na „tajný“ spolek a hlavně na jeho psaný časopis díval jako na hračku. Za mnohem prospěšnější pokládal učít se, a to především slovanským jazykům a literaturám. Táborský na to vzpomíná po letech:

„Každý člen volně jeho družiny musel si zvolit aspoň jeden ze slovanských jazyků a naučit se tolik, aby mohl čísti hlavní jeho básnická díla. Spřátelil jsem se s Babičkou, až když jsem byl oktávánem a on už v Praze na universitě, ale zvěděl jsem o jeho přísnějších požadavcích už dříve a sám jsem se začal učít ruštině a číst Puškina.“²

Táborský se učil rusky již v tercii.³ Na přímý Babičkův popud se zabýval polštinou a srbštinou. Angličtinu, v níž spatřoval možnost, jak odpoutat naši vědu od přílišné závislosti na němčině, ovládl natolik, že jako septimán překládal Thomase Moora.

Záhy měl Táborský možnost projevit svoje nadání i na veřejnosti, když se stal přispěvatelem almanachů *Zora*, v nichž vystoupili mladí moravští autoři, pro něž se v literární historii ustálil název *Mladá Morava*.⁴ První almanach *Zora* vyšel za redakce Leandra Č e c h a, Josefa B o u b e l y a Jana V a ř e k y s podporou Moravské besedy v Praze v červenci r. 1876 s datem 1877. Sextán Fr. Táborský, jenž zde otiskl několik básní pod pseudonymem František H o s t i v í t,⁵ se tak stal rázem uznávaným básníkem. Jeho příspěvky začaly ochotně otiskovat oba české olomoucké listy — beletristický časopis *Koleda* a deník *Našinec*, kde se dostávalo mladým autorům vlídného přijetí díky manželce šéfredaktora Josefě Č e r n o c h o v é, jež deník založila a za manželova pobytu v cizině vedla. Černochová vytvořila ze své domácnosti jakýsi moravský literární salón, jaký v té době nemělo ani Brno.⁶

Úspěch podnítil Táborského k účasti i na druhém svazku almanachu *Zora*, který vyšel vzápětí r. 1878 za redakce Františka B í l é h o, Vítězslava H o u d k a a Josefa V e č e ř i.⁷ Jak je patrné z korespondence, sledovali tehdy básnický rozvoj Táborského především Leandr Č e c h a H y n e k B a b i č k a, s nimiž se Táborský v té době velmi sblížil. Oba uznávali jeho talent, nechtěli však, aby ustrnul na dosavadních úspěších. Zvláště významné bylo

² Tamtéž, s. 105.

³ Jan Kabelík, *Frant. Táborský. Život a vztah k rodné zemi*, František Táborský. Hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce, Praha 1928, s. 6—24.

⁴ Zdeněk Nejedlý, T. G. Masaryk, II, *Mladá Morava*, 2. vyd., Orbis, Praha 1950, s. 178—279. Bedřich Slavík, *Vstup Fr. Táborského do literatury*, Klas 1947, s. 74.

⁵ František Hostivít, *Duma na Hostýně, Sněží, sněží, K jedlím, Ave Maria, Na můj svátek, V zamyšlení*, *Zora* 1877, s. 1—9, 40—47.

⁶ Zdeněk Nejedlý, T. G. Masaryk, s. 188—9. Fr. Táborský, *Paní Černochová*. Vzpomínka, ND 9, 1902, s. 263—8.

⁷ František Hostivít, *Zpěv o lásce k vlasti, Obraz, Matce, Při měsíci*, *Zora* II, Praha 1878, s. 4—13, 193—196.

přátelství Táborského s Leandrem ČEHEM (1854—1911), o čtyři roky starším, jenž tehdy studoval na pražské filozofické fakultě (1874—77) a poté začal působit jako učitel v Přerově. Nejintenzivněji si s ním Táborský dopisoval v letech 1876—78.⁸ Obracel se k němu především jako začínající básník ke staršímu a zkušenějšímu příteli, jehož kritickému úsudku velmi důvěřoval. Posílal mu k recenzi své básně, radil se s ním v otázkách poetiky, světoval se mu se svými literárními láskami — např. k Byronovi, prosil o doporučení, co studovat (např. z oblasti filozofie), líčil mu studentský a hlavně kulturní život v Olomouci, psal mu o svých potížích finančních i zdravotních,⁹ o své živelné touze psát, o svých literárních plánech apod. Jak hluboce byl Táborský oddán L. Čechovi, je patrné z básně *Příteli*, odeslané Leandrovi 19. 9. 1876. Rád přijímal kritická slova L. Čecha o svých básnických pokusech. V jednom ze svých dopisů z 18. dubna 1877, kde se omlouvá, že zaslal Čechovi úryvek, který nebyl opilován, dává částečně nahlédnout do své básnické dílny:

„Já nejvíc píšu ve škole, ovšem že z toho mám opět škodu, že nevím mnohdy, co se děje. Napsanou jednou práci nerad vícekrát čtu, a tu se stává, že někde to jen syčí od samých „s“ ... To je však velmi na újmu básni, a nyní proto pilněji opravuji.“

Toto doznání do značné míry vysvětluje i mnohé z překladatelských nedostatků Táborského, jež nebývaly odstraňovány ani ve druhé redakci právě pro onu vrozenou „nechuť“ číst věci již jednou hotové. Táborský se s L. Čechem shodoval i v úsilí o vytvoření *literatury národně burcuující*, což bylo programní heslo celého hnutí *Mladé Moravy*.

Přítelem Fr. Táborského byl v té době také redaktor *Koledy* a později Našince Josef VEČEŘA (1856—1883).¹⁰ Tak jak to vyhrál v hnutí *Mladé Moravy* básník Táborský, stal se v něm Večeřa prvním beletristou. Podobně jako Táborský byl i on slovansky orientován. Na jeho novelách je patrný nejen vliv V. Háalka, pro který býval zván „moravským Háalkem“, ale také I. S. Turgeněva.¹¹ S Táborským byl v písemném styku až do konce svého krátkého života. Dokladem o společném zaujetí pro slovanské literatury je dopis Táborského, který píše Večeřovi z Bystřice pod Hostýnem 21. května r. 1883:

„... Pokud počasí dovoluje, chodím denně dopoledne do pole a hor, odpoledne nebo přišli, tož skoro celý den bavím se četbou, vytrhován jsa ovšem každou chvílí něčím.

⁸ *Pozůstalost Leandra Čecha*, uložena v literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze.

⁹ V tomto směru je zajímavá poznámka Jana Mrazíka v jeho dopise Leandrovi Čechovi, odeslaném z Bystřice p. Hostýnem dne 24. 2. 1876, kde se zmiňuje o Fr. Táborském: „Táborský také pořád nařiká, ovšem má také příčinu. Je tělesně slab, z domu velmi nedostatečně podporován a k tomu otec jeho ještě pije. To jsou tak mocné pobídky k veselému životu.“ *Pozůstalost Leandra Čecha*.

¹⁰ Josef Večeřa redigoval IV. r. *Koledy* v r. 1877 spolu s Františkem Vymlazalem a Jaroslavem Tichým, časopis vycházel v Olomouci i v Brně.

¹¹ Zdeněk Nejezlý, *T. G. Masaryk*, II, s. 204.

Probíral jsem se Slovanským sborníkem, jenž druhý již rok vychází redakcí Edv. Jelínka. Jsou v něm články velmi pěkné, pozoruhodné. Mnohé Tě povznesou, jinými nitro se Ti zkrúší (např. články o Poznaňsku). Z každého sešitu sice na mnohých stranách proráží Jelínkova zvláštní náklonnost k Polákům, jež jde mnohdy trochu do malichernosti: Kraszewskému ke jmeninám redakce „Slovanského sborníku“ posílá blahopřání, kdežto o Turgeněvovi neví ničeho, a právě Turgeněv nyní po delší už dobu nemocen leží, a tu zajisté by ho projev české oddanosti potěšil, ale celkem přece zviš mnoho o všech Slovanech, takže nebude vzdělanci českému obejít se bez Slovanského sborníku, tím méně literárnímu historikovi a slavistovi...“¹²

Bohužel i tento nadaný spisovatel a novinář odešel podobně jako zmíněný Hynek Babička dříve, než se mohl jeho talent plně rozvinout. Oběma přátelům, tak záhy zesnulým (H. Babička zemřel na souchotiny r. 1880) věnoval Táborský svou první sbírku *Básní* (1884), jež je vyvrcholením počátečního údobí jeho tvorby. Hnutí *Mladé Moravy* bylo prakticky uzavřeno vydáním třetího svazku *Zory* v r. 1885, kde Táborský otiskl svou báseň *Bednaříček*.

Ještě za svých středoškolských studií se Táborský zapojil také do slovenského literárního života, když na výzvu Josefa Miloslava Hurbana otiskl r. 1877 tři své básně ve slovenském almanachu *Nitra*, obnoveném Hurbanem ve snaze podnítit národní cítění Slováků navázáním užší spolupráce s Čechy. Blízký vztah Táborského ke Slovensku podpořily i jeho dvě cesty na Slovensko v letech 1878 a 1879, které podnikl spolu s dalšími studenty z Babičkova podnětu. Při této příležitosti poznal Hviezdoslava a Kukučína a blíže se spřátelil s Jaroslavem Vlčkem, Adolfem Heydukem, Josefem Úlehlo a Františkem Bílým. Přitelem Slováků, jako nejbližších Slovanů, pak zůstal po celý život.¹³

Po absolvování gymnázia v r. 1878 Táborský studoval v letech 1878 až 1884 češtinu a němčinu na pražské filozofické fakultě. Navštěvoval přednášky Gebauerovy, Hattalovy, Gollovy, Lamblovy i Durdíkovu filozofii. Také zde se brzo dostal do popředí českého studentského života. Pracoval v literárním odboru *Umělecké besedy*, v *Akademickém čtenářském spolku*, ve studentském podpůrném spolku *Radhošť*, aktivně se zúčastňoval společenských zábav a kulturních akcí *Moravské besedy*, jejímž starostou se stal v letech 1881—82. Veškerá jeho činnost směřovala k podpoře kulturního a literárního života na Moravě. Tak se stal předsedou druhého sjezdu moravského studentstva v Přerově r. 1882, kdy byla odhalena pamětní deska Janu Blahoslavovi. Již za studentských let pronesl řadu jubilejních přednášek — např. r. 1880 o Šafaříkovi, Sládkovičovi atd. Ve své veřejné činnosti pokračoval i poté, když zahájil svou učitelskou dráhu jako prozatímní profesor na obchodní akademii v Praze, odkud po jednom roce odešel r. 1885 na *Vyšší dívčí školu* v Praze, kde setrval až do

¹² Bedřich Slavík, *Vstup Fr. Táborského do literatury*, s. 83.

¹³ Fr. Hostivít, *Na poli moravském, Na Hostýně, Matce*, Nitra 7, 1977, s. 23—26, 134—139. Pavel Pešta, *Ze vztahů Františka Táborského k literárnímu Slovensku*, Slovenská literatura 6, 1959, 1, s. 48—56.

konce své pedagogické činnosti v r. 1921. Po třech letech suplování byl jmenován řádným profesorem a v r. 1912 se stal *ředitelem* ústavu, jímž byl až do svého penzionování. Táborský zůstal svobodný a svou vrozenou lásku k dětem uplatňoval ve své vzorné pedagogické činnosti, na niž vzpomínaly s vděčností celé generace žen, které vchoval. Jako doklad jeho skutečně nekonvenčního pojetí vzdělání je možno uvést aspoň to, že Táborský přispěl k tomu, aby se při Vyšší dívčí škole v Praze konaly *pokračovací ženské kursy*. Trvaly po dobu šesti let od r. 1912 do r. 1918. Jejich součástí byly i literární přednášky, pro něž Táborský získal F. X. Šaldy, jenž v pedagogické činnosti spatřoval „branku, kterou by rád unikl žurnalismu.“¹⁴

Po celý život se Táborský věnoval aktivně kulturní činnosti v tom nejširším smyslu slova. Byl nejenom básníkem a od 90. let také překladatelem, ale i zasvěceným znalcem a propagátorem slovanských literatur¹⁵ a slovanského výtvarného umění. O českém i zahraničním umění referoval pravidelně po čtvrt století (v l. 1894—1919) v *Naši době*, kam zasilal své příspěvky i ze svého pobytu v Rusku v l. 1909—1910. Statěmi ze všech oblastí kultury slovanských národů přispíval do řady jiných literárních, výtvarných a obecně kulturních časopisů i do denního tisku.¹⁶ K hlubšímu poznání slovanského umění a kultury Táborský využíval svých zahraničních cest do Polska, Bulharska, Srbska, Charvátska a hlavně Ruska. Výsledkem byly buď rozsáhlé studie, z nichž nejvýznamnější jsou jeho *Čtyři studie o slovanském umění výtvarném* (Slovanstvo 1912), kde bylo poprvé přehledně charakterizováno ruské, české, polské a jihoslovanské umění, nebo jednotlivé monografie. O českém umění napsal tři publikace, věnované dílu Hanuše Schwaigera (1904), Karla Vika (1928) a Adolfa Kašpara (1935). Z prací o slovanském umění je to kromě drobnější knižní studie o srbském sochaři Ivanu Meštroviči (1833) především monografie o polském malíři Arthuru Grottgerovi (1933). Nejintenzivněji se však Táborský zabýval ruským uměním, o němž psal v průběhu téměř čtyřiceti let — od 90. let 19. stol. do 30. let 20. stol. Kromě řady recenzí a dílčích statí, v nichž si všímal tvorby Kramského, Vereščagina, Ivanova, Repina

¹⁴ Dopis F. X. Šaldy Fr. Táborskému z 10. 4. 1912. In: Danuše Kšicová, *Listy F. X. Šaldy Františku Táborskému*, SPFFBU 1970, D 16, s. 193—214, cit. s. 201—202. O rozsahu a náplni těchto tříletých pokračovacích kursů sr. také Fr. Táborský, *Vyšší ženské kursy*, NL 27. 1. 1918, č. 23, s. 2.

¹⁵ Táborský si příležitostně všímal i jihoslovanské literatury, bližší mu však byla polská literatura, kterou četl od gymnazijních let. I když napsal o polské literatuře jenom tři články, je z nich patrné, že znal dobře polskou klasiku a že sledoval i soudobou produkci: T. — Stanisław Wyspiański, *Polská akademie umění a naše*, ND 15, 1908, s. 218—221. Fr. Táborský, *Z literatury polské*, Česká revue 3, 1909—10, s. 44 až 56, 72—80. Fr. Táborský, *Na vrcholech staropolské kultury*, NL 8. 6. 1930.

¹⁶ Sr. Pavel Pešta, *Bibliografie díla Fr. Táborského*, strojopis, Brno 1958. V některých těchto časopisech působil Táborský jako redaktor: v letech 1907—1908 v *Kráse našeho domova*, v l. 1927—1940 ve *Věstníku Radhoště*. V r. 1929 založil časopis *Naše Valašsko*, který redigoval v l. 1929—1932, od r. 1937 do r. 1940 spolu s Vlastou Fialovou.

i mladého umění kolem časopisu *M i r i s k u s s t v a*, je autorem první české monografie o staroruském výtvarném umění a architektuře (*Ruské umění*, 1921). Zvláště blízký vztah měl Táborský k ruské *ikonomalbě*, o níž psal ještě ve dvacátých a třicátých letech, všimal si však i sovětského porevolučního umění. Z těchto prací je nejvýznamnější jeho překlad monografie Sergeje M a k o v s k é h o *Siluety ruských umělců* (1922). I když hodnocení uměnovědné činnosti Táborského vybočuje z rámce naší práce,¹⁷ můžeme konstatovat, že Táborský patřil ve své době k nejlepším znalcům a propagátorům slovanského výtvarného umění u nás.

Láskou Táborského k literatuře a výtvarnému umění byla podmíněna i jeho záliba sběratelská a bibliofilská. V letech 1890—1910, kdy Táborský sbíral nejintenzivněji, nebylo u nás sběratelství ještě příliš rozšířeno, proto i v tomto směru působila jeho činnost průkopnický. Ke konci svého života mohl pak Táborský odkázat cenné sbírky obrazů pražské Moderní galerii, vzácné památky z doby husitské Společnosti Husova muzea a svou rozsáhlou knihovnu, obsahující řadu závažných publikací a tisků, slovanskému semináři při filozofické fakultě v Brně.

Táborský rozvíjel širokou veřejnou činnost ve všech oblastech kultury. I když nestudoval ruštinu jako obor, byl již od r. 1888 členem *Kruhu přátel ruského jazyka*. Svými básnickými překlady z ruské poezie se stal záhy tak populárním, že býval často tlumočnickem oficiálních ruských hostí hlavně v době tzv. *novoslovanského hnutí*, v němž byl aktivně činný. Tak se Táborský seznámil s celou řadou ruských návštěvníků *V. všesokolského sletu* v r. 1907. Většinu z nich získal pro slovanskou i sokolskou myšlenku. O tom, jak vděčně byla tato činnost Táborského kvitována oficiálními představiteli, svědčí pochvalný dopis presidia rady královského hlavního města Prahy z 6. 7. 1907.¹⁸

Zvláště blíže se Táborský seznámil s jedním z hlavních iniciátorů a propagátorů novoslovanství v Rusku, s penzionovaným generálem Vladimírem Michajlovičem V o l o d i m i r o v e m, jenž byl již následujícího roku pověřen Klubem veřejných činitelů v Petrohradě, aby projednal s českými zástupci program přípravného novoslovanského sjezdu v Praze.¹⁹ O tomto

¹⁷ Podrobněji sr. И. Ш а м а л, *Франтишек Таборский и чешско-русские связи в области изобразительного искусства. Пути развития и взаимосвязи русского и чехословацкого искусств*, Наука, М. 1970, s. 65—79. S některými doplňky viz: Josef Š á m a l, *Frant. Táborský, Cesty rozvoje a vzájemné vztahy ruského a československého umění*, Academia, Praha 1974, s. 57—94.

¹⁸ Pozůstalost F. Táborského. Je uložena v literárním archívu Památníku nár. písemnictví v Praze. Dále jen: pozůstalost F. T. Odtud cituji i další uvedenou korespondenci spjatou s novoslovanstvím.

¹⁹ Sr. Karel H e r m a n, *Novoslovanství a česká buržoazie*, Kapitoly z dějin vzájemných vztahů národů ČSR a SSSR, Praha 1958, s. 235—310. Ed. B e n e š, *Úvahy o slovanství*, kap. *Novoslovanství*, Čin, Praha 1947, s. 134—198. *Jednání I. přípravného slovanského sjezdu v Praze 1908*, Praha 1910. Danuše K š i c o v á, *Účast Fr. Táborského v novoslovanském hnutí*, *Slavia* 34, 1965, č. 3. s. 377—401.

druhém příjezdu generála Volodimirova do Prahy v dubnu r. 1908 nalezneme svědectví ve dvou dopisech Volodimirova Táborskému z 8. 3. a 23. 3. 1908. Táborský byl rovněž pozván k účasti na *přípravném kongresu všeslovanském*, který se konal v Praze ve dnech 12.—18. 8. 1908, tak jak to bylo ujednáno slovanskou delegací (K r a m á ř, H r i b a r, G l e b o v i c k i j) v Petrohradě v květnu téhož roku. I tentokrát zde Táborský působil jako průvodce a tlumočnick ruské delegace. Byl rovněž členem uvítacího komitétu přípravného sjezdu.²⁰ Sám na sjezdu vystoupil s *diskusním příspěvkem*, v němž se jako zástupce české sekce vyslovil pro schválení návrhu slovinského delegáta Antonína G a b r š ě k a, aby byla v Lipsku zřízena jednotná organizace slovanského knihkupectva s ústředím v Praze. Ve všech slovanských národech měly být ustaveny národní spolky knihkupců pod řízením pražského ústředí. Provedením této organizace byl pověřen Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze.²¹ Sám navrhovatel si však byl vědom obtížnosti realizace tohoto plánu, jenž nebyl uskutečněn ani v průběhu oněch dvaceti let, jak se domníval, nýbrž neexistuje v takovém rozsahu ani v současnosti. Takových praktických a užitečných návrhů bylo na sjezdu vysloveno mnoho — např. návrh akademika Vladimíra Michajloviče Bechtěreva na mezislovanskou spolupráci v oblasti vědecké či na organizaci mezislovanských překladů krásné literatury. Tento podnět charvátského delegáta dr. Ante T r e s i ě e, podle něhož mělo být v Petrohradě zřízeno družstvo pro překládání a vydávání znamenitých slovanských spisovatelů, Táborský rovněž podporoval. Prosazoval i návrhy výkonného výboru české strany pokrokové, aby byl v Petrohradě založen a vydáván časopis na způsob londýnského Athenaeum nebo časopisu Deutsche Literarische Zeitung, v němž by se umísťovaly krátké kritické stati ve všech slovanských jazycích o všem, co se děje důležitého ve slovanské vědě, literatuře a umění; aby byla učiněna dohoda mezi rakouskými a ruskými univerzitami, že se budou studentům započítávat semestry, strávené v druhém státě; aby byla v Praze zřízena *Slovanská čítárna*, zaměřená na slovanské časopisy a revue; aby byly v jednotlivých zemích zřízeny zprostředkovací pracovní úřady, na něž by se mohli obracet ti, kdo hledají zaměstnání v jiných slovanských zemích. V závěru svého diskusního příspěvku Fr. Táborský vyslovil ještě souhlas české sekce s návrhem prof. P o l í v k y, aby byly podle vzoru charvátských a slovinských antologií, vydávaných Maticemi v Lublani a Záhřebu, vytvářeny i v ostatních slovanských zemích podobné *antologie z různých slovanských literatur* v původních jazycích s mluvnickými poznámkami a slovníčkem.²² Ani jeden z těchto

²⁰ Viz *Program pobytu delegátů slovanských národů na přípravném sjezdu všeslovanském*, in: *Jednání I. přípravného slovanského sjezdu*.

²¹ *Jednání I. přípravného slovanského sjezdu*. V úplném znění viz archiv Národní rady české, Státní ústřední archiv, Praha.

²² Vydávání antologií tohoto typu mělo i u nás již svou tradici: František V y m a z a l, *Slovanská poezie*, Brno 1874. Týž, *Květobor z předních básníků slovanských*, Brno 1885.

plánů nebyl bohužel uskutečněn.²³ Stejný osud stihl i většinu ostatních rezolucí, jež byly s takovým nadšením přijímány na pražském sjezdu.

Jediným kladným výsledkem bylo navazování osobních kontaktů. Pro Táborského bylo významné především jeho seznámení s bývalým profesorem vojenské právnické akademie v Petrohradě Vladimírem Michajlovičem VOLODIMIROVEM. Výsledkem dvouletého přátelství, během něhož se mezi Táborským a Volodimirovem rozvinula čilá korespondence, bylo pozvání Táborského do generálovy domácnosti v Petrohradě k ročnímu pobytu v l. 1909—1910. To byl již druhý pobyt Táborského v Rusku. Poprvé tam jel s podporou Svatoboru v r. 1896, aby navštívil všeruskou výstavu v Nižním Novgorodě, o níž potom referoval ve svéžii causerii *Týden na všeruské výstavě*, otiskované na pokračování v *Naší době*.²⁴ Cestoval přes Varšavu do Moskvy, odtud do Nižního Novgorodu, kde pobyl týden. Zpět se vracel směrem na jih po Volze do Samary (dnešního Kujbyševa), pak do Oděsy, Kyjeva, Lvova a přes Krakov dojel do Bystřice pod Hostýnem, kde pravidelně trávil prázdniny. Ve svém článku se Táborský zaměřil pouze na novgorodskou výstavu. Nedal se zaslepit leskem a bizarností pavilonů, dovedl dobře rozpoznat stíny ruské obchodní politiky. Tak odsuzuje nečestný obchod čajem, za který bylo do Číny dováženo prostřednictvím Anglie opium, a všimá si i sociálních kontrastů carského Ruska, které se výstava snažila zastřít vnější okázalostí.

„Kdyby vedle těch obchodních a průmyslových pavilonů, vedle těch přepychových bavlňářských vitrin, vedle těch zlatých koulí představujících výtěžek zlata, byla též vystavena ruská vesnice, jak mělo se státi, v níž v tak ohromném procentu není školy a nebývá kostela; kdyby vedle kustarného pavilonu stály také chalupy těch kustarů s všakerým životem uvnitř — částečně bylo to sice v paviloně, ale jen na fotografiích a v knihách — aby viditelné bylo, jak se těm, jichž rukou práce se tu vystavuje, při tom vede a daří, výstava by rozhodně byla získala a byla vpravdě všeruskou. Ale takto jí úplně nebyla.“ (s. 440)

Táborský nebyl spokojen ani s výtvarnou expozicí a zvláště nemile pocífoval, že nebyla vůbec věnována pozornost ruské literatuře, která byla představena jen levným lidovým čtením. Ráz výstavy, kde nebylo postaráno ani o zábavu, mu připadal mrtvý a nudný. Příčinu malého ohlasu výstavy v širokých lidových vrstvách spatřuje jednak v nedostatečné propagaci, jednak v tom, že to byla záležitost státu, nikoli lidu, jak tomu bylo za naší Slovanské výstavy v Praze v r. 1890, kdy se nemluvalo o ničem jiném než o ní. Přesto však svůj článek končí optimistickou vizí Ruska, které

²³ Výjimku tvoří pouze návrh na zřízení Slovanské čítárny, který byl realizován v mnohem širším rozsahu, ovšem z jiného popudu, po 1. světové válce založením Slovanské knihovny v Praze. Sr.: Josef Strnadel, *Slovanská knihovna — základna badatelské práce v oboru rusistiky a česko-ruských vztahů*. In: *Příspěvky k dějinám česko-ruských kulturních styků 2*, Lidové nakladatelství, Praha 1969, s. 257—264.

²⁴ František Táborský, *Týden na všeruské výstavě*, ND 4, 1897, s. 122—136, 224—238, 336—346, 436—440.

podobně jako Jeruslan Lazarevič jednou procitne z těžkého sna a stane se mocným.²⁵

Mnohem významnější byl druhý pobyt Táborského v Rusku, který mu byl povolen představenstvem města Prahy ke studijním účelům v době od 19. 11. 1909 do 3. 7. 1910.²⁶ Táborský si tentokrát psal deník, který přesně dokumentuje jak jeho cestu tam i zpět, tak pobyt v Petrohradě a v Moskvě.²⁷ Táborský jel opět přes Varšavu, kde se zdržel dva dny. Spolu se Svetoza-rem Hurbanem V a j a n s k ý m, s nímž se cestou náhodou setkal, navštívil prof. F r a n c e v a. Ten jim také umožnil zhlédnout přehlídku ruského voj- ska, již přihlíželi spolu s vrchním velením, ačkoli jinak publikum nebylo vů- bec připuštěno. Táborský si všímá napjatých poměrů v okupovaném Polsku a je rozezlen na Vajanského pro jeho slovenský nacionalismus, neuznávající Čechy za „pravé Slovanů“, a pro jeho konzervativní panslavistické rusofilství, plné nenávisti ke všemu polskému.

V Petrohradě se Táborský zdržel od 19. 11. 1909 do 7. 6. 1910, kdy si zajel na dva dny do Helsink, jež ho překvapily svou výstavností a moderní architekturou. Na zpáteční cestě z Petrohradu učinil několikadenní návštěvu v Moskvě (od 12. 6. do 23. 6. 1910), kterou charakterizuje jako „bohyni, ale se špinavýma nohama“, a jednodenní zastávku v Kyjevě (24. 6.). Odtud pak odejel na venkov, do sídla ředitele Stephana v Severinovce, kde pobyl týden. 3. 7. už byl v Oděse, následujícího dne pak odplul s celou delegací na slo- vanský sjezd do Sofie, kde se zdržel od 7. do 12. 7. Předtím ještě navštívil Varnu a Plevno. Cestou domů se ještě zastavil v Bělehradě, který jej po So- fii zklamal. Nejvíce na něho zapůsobila návštěva Záhřebu. Z Lublaně se pak přes Vídeň vracel do Bystřice pod Hostýnem. Všude cestou navštěvoval umě- lecké výstavy, muzea, antikvariáty, nakupoval cenné knihy a starožitnosti, setkal se s celou řadou zajímavých osobností, zkrátka učinil pro poznání slovenských zemí co mohl nejvíce.

Nejcennějším byl pro Fr. Táborského samozřejmě několikaměsíční po- byt v Petrohradě, kde se Volomirovou zásluhou seznámil s ruskou proslou- vavsky orientovanou šlechtou, se členy *Společnosti slovanské vzájemnosti*,

²⁵ Táborský zde použil zápisu M. J. Lermontova do alba kn. V. F. Odojevského, který cituje ve svém překladu podle Abramovičova vydání Lermontovových spisů sv. 4, SPb. 1911, s. 352.

²⁶ Ve své žádosti o roční dovolenou, adresované Radě královského hlavního města, Táborský uvádí stručně využití své cesty: „1. především a hlavně k dalšímu studiu rus- kého života a jeho výrazu v literatuře a umění, tedy k pobytu v Petrohradě a v Moskvě; 2. k pobytu v hlavních střediscích polských, za cílem podobným; 3. k cestě do Bělehradu na výstavu jihoslovanských umělců výtvarných.“ (Viz nedatovaný rukopis žádosti v pozůstalosti F. T.) Jako další důvod uvádí tamtéž, že mu bylo uloženo Slo- vanským komitétem, aby do knihy o Slovanstvu přispěl statí o slovenském umění výt- varném. Rada královského hlavního města Prahy žádosti Fr. Táborského vyhověla a usnesla se, že náklad na zastupování Táborského v této době bude zaplacen ze školních důhodů. (Sr. dopis Rady král. hl. města Prahy z 12. 6. 1909, tamtéž.) Táborský tak měl svůj pobyt alespoň částečně uhrazen.

²⁷ Pozůstalost F. T.

se slavjanofily (především s V. V. A f a n a s j e v e m)²⁸ a sblížil se i s některými předními učenici: akademikem V. M. B e c h t ě r e v e m, vynikajícím ruským neuropatologem a psychiatrem, prof. A. L. P o g o d i n e m, A. A. Š a c h m a t o v e m, který byl tehdy vedoucím Oddělení ruského jazyka a slovesnosti v akademii věd. (Jeho paní se velmi zajímala o slovanské záležitosti.) S některými z nich se Táborský ostatně znal již dříve z Prahy, až již ze Slovanského sjezdu nebo ze sokolského sletu (např. s B e c h t ě r e v e m a P o g o d i n e m). Táborský se v Petrohradě stýkal s nejvyššími společenskými kruhy — liberální a konzervativně nacionalistickou šlechtou, orientovanou většinou silně protipolsky (např. D. N. V e r g u n), s kruhy uměleckými, především z okruhu Společnosti architektů a výtvarníků, s ruskou inteligencí — v knihovně akademie věd, ve slovanském semináři při univerzitě, ve Vyšších ženských kurzech a byl dokonce přijat i u dvora jejím imperátorským veličenstvím kněžnou M a r i í P a v l o v n o u (tetou cara Mikuláše II. a předsedkyní ruské akademie věd), jíž odevzdal několik českých publikací. Tato audience, k níž byl Táborský vyzván carským dvorem, byla pokládána za největší diplomatický úspěch Táborského, tím spíše, že účastníky slovanské únorové konference v Petrohradě, jejímž účelem byla příprava slovanského sjezdu v Sofii, opomenul pozvat na slavnostní oběd ministr Stolypin. To byl podle Táborského výmluvný barometr „pro politikáře, nikoli však pro ty, kdo pracují pro kulturní sblížení“.²⁹ Táborský, jenž se i během svého pobytu v Rusku zúčastňoval všech novoslovanských akcí, stýkal se zde samozřejmě i s českými politiky při jejich zájezdech do Ruska. Byl to především vůdce českých novoslovanů Karel K r a m á ř, který byl podle svědectví Táborského v té době v Rusku, především mezi velkoruskými nacionalisty, značně neoblíben jak pro své polovičaté stanovisko k anexi Bosny a Hercegoviny, tak pro svou snahu řešit rusko-polský konflikt. Vztah Táborského k němu byl také značně kritický, i když z jiného důvodu — Táborskému se přičila Kramářova velkopanská povýšenost — dává to rovněž najevo ve svém deníku. Ještě negativnější vztah měl Táborský k omezeně rusofilsky orientovanému Václavu K l o f á č o v i, který byl v té době v Rusku mnohem populárnější. Demokrat Táborský byl názorově nejbližší T. G. Masarykovi, kterého vítal při jeho příjezdu do

²⁸ Táborský o tom píše ve svém rukopisném deníku na str. 35: „19. dubna pondělí: U A f a n a s j e v a Vasiljeviče Vasiljeva. 14 vnuků má. Starý slavjanofil. Přes dvě hodiny četl mi své zásady ze své knihy *Мирю-народу мой отчет на прожитое время* (Petrohrad 1908). Svůj člověk, nejen v obleku staroruském: žlutohnědá svrchní košile, polohedvábné, sametové spodky fialové barvy, vysoké boty s holínkami: do schůzí chodivá v modře sametových spodkách a v kabátci rovněž temně modrém, řemenem přepásán, ale také v názorech. Už jak četl, cítil jsem, že to místy je od země podtrženo, ale líbila se mi jeho opravdovost. Třeba pročísti knihu.“

²⁹ *Deník Táborského*, s. 15.

³⁰ T á b o r s k ý o tom píše jednak ve svém deníku, jednak v knížce Památce presidenta osvoboditele, v kap. V *Petrohradě*, Radhošť, Praha 1937, s. 32—47, kde se rozepisuje také o své kulturní a přednáškové činnosti v Rusku.

Ruska koncem března 1910 a jako první jej informoval o současných poměrech v Rusku.³⁰

Táborský se při svém pobytu v Rusku neomezil jen na pasivní recepci ruských kulturních hodnot — návštěvu divadel, výstav, koncertů atd. či na poznávání ruské society. Rozvinul zde dosti bohatou kulturně-propagační činnost, již prakticky přispěl k posílení česko-ruské vzájemnosti. Velmi záslužná byla především jeho propagace české literatury a výtvarného umění. Tak na pozvání prof. A. L. P o g o d i n a Táborský přednášel o české literatuře v B e s t u ž e v o v ý c h Vyšších ženských kursech, postavených na úroveň vysoké školy. Přednáška se konala v rámci výuky slavistiky 5. prosince (18. 12. n. l.) 1909 na Vasiljevském ostrově za účasti všech fakult a byla sledována se srdečným zájmem.³¹ Neméně příznivě byla přijata i přednáška Táborského *Литературные влияния на возрождение чешского народа*, která se konala na přání akademika Bechtěreva v psychoneurologickém institutu jako akce Spolku slovanské vědecké jednoty 13. dubna 1910. Pochvalné komentáře přinesl ruský i český tisk.³²

Ještě bohatší byla činnost Táborského v oblasti výtvarného umění, kterou rozvíjel ve *Spolku architektů a výtvarníků*. Přednesl zde pět přednášek. První z nich *Краткий обзор чешского искусства* se konala 25. února 1910 a byla věnována především architektuře. O českém malířství promluvil Táborský v závěrečné 5. lekci 6. května 1910 na výstavě českých uměleckých publikací, kterou uspořádal v místnostech Akademie umění.³³ Výstava byla hojně navštívena a překvapila hlavně M á n e s e m a lidovým uměním. Táborský tak prakticky realizoval svůj návrh, aby si Spolek architektů a výtvarných umělců vyměňoval zprávy a časopisy s ostatními slovanskými spolky a aby byly pořádány sjezdy slovanských výtvarníků a umělecké výstavy v jednotlivých slovanských zemích.³⁴ Táborský po sobě zanechal v Petrohradě i hmotnou upomínku, když daroval spolku, jehož *dopisujícím členem* byl 6. 5. 1910 jmenován, jedenadvacet českých knih, jež se tak staly základem oddílu českého umění ve spolkové knihovně. Obdobnou výstavu, rozšířenou

³¹ Sr. zprávu v NL z 30. 12. 1909, č. 359, s. 2. *Deník Táborského*, s. 4. Nedatovaný dopis A. S. P o g o d i n a, pozůstalost F. T.

³² Sr. dva neoznačené výstřížky z ruských novin. Pozůstalost F. T. 8. (21.) 2. 1910, tamtéž. NL 1. 5. 1910, č. 119, s. 3.

³³ O organizování této výstavy najdeme svědectví ve dvou dopisech, psaných Fr. Táborskému do Ruska. V jednom z nich z 2. 3. 1910 píše člen výboru Spolku českých bibliofilů Karel D y r ý n k, že výstava byla organizována prostřednictvím Mánesa a Spolku českých bibliofilů, jenž chtěl o spolupráci požádat některé knihkupectví. V dopise Fr. T o p i č e ze 14. 3. 1910 se dovídáme další podrobnosti. Celou organizací bylo nakonec pověřeno Topičovo knihkupectví.

³⁴ O přednáškové i jiné kulturní činnosti T á b o r s k é h o sr.: *Přednáška o českém umění v Petrohradě*, Právo lidu 1910, příl. k č. 142. NL 24. 5. 1910, č. 141, s. 2. *Dělnické listy* (Videň), 19. 3. 1910, č. 64, s. 1 a 18. 6. 1910, č. 137, s. 1. Táborský o této přednášce píše také příteli Fr. Bílému v dopise ze 7. (20.) 5. 1910. Pozůstalost Fr. Bílého, lit. archiv Památníku nár. písemnictví, Praha. V pozůstalosti Táborského se zachoval i katalog zmíněné výstavy.

o umění ostatních slovanských národů, měl Táborský pomoci zorganizovat pro slovanský sjezd v Sofii. Z nedostatku času však z tohoto záměru sešlo.³⁵ Táborský pomáhal při organizaci ještě dalších dvou výstav. Z jeho korespondence s Milošem Jiránkem, tehdejším sekretářem Mánesa, je zřejmé, že byl prostředníkem mezi Mánesem a ruským časopisem *Apollon*, který projevil zájem o českou grafiku. Výstava se posléze konala až na podzim r. 1910 a zahrnovala grafická díla A. Hofbauera, Vlad. Županského, Maxe Švabinského, Jana Preislera, Jaroslava Honzika, Karla Špillara, Fr. Kysely a Bohumíra Jaroňka.³⁶ Další výstavu uspořádal Mánes s pomocí Táborského v Moskvě v r. 1912.³⁷

Bohatých poznatků a zkušeností, nabytých v Rusku, využil Táborský po návratu domů jednak v přednáškové činnosti,³⁸ jednak pro dokončení studie *Čtyři kapitoly o slovanském umění výtvarném* (1911), kterou zamýšlel později rozvést v několikasvazkovém díle o ruském umění. Nakonec byl realizován jen první díl, věnovaný staroruskému umění do Petra I. (*Ruské umění*, 1921). Táborský v něm věnoval pozornost jak architektuře, tak ikonomalbě, k níž se pak ještě vracel svými dalšími pracemi (*Slovo o ruské ikoně*, 1925 aj.)

První světová válka a Říjnová revoluce znamenaly přetržení osobních kontaktů Fr. Táborského s Ruskem, nikoli však oslabení jeho zájmu o ruskou kulturu i o společenské a politické hnutí, přinášející záhubu carské despotii. Demokraticky orientovaný stárnoucí básník, jenž se však nikdy nestal socialistou, vítal se sympatiemi především buržoazní únorový převrat r. 1917, na nějž reagoval článkem *Ruská inteligence*.³⁹ Komentuje v něm soudobé politické události poněkud anachronicky literaturou, s níž se měl možnost seznámit za svého pobytu v Rusku. Opírá se zde především o materiály, uveřejněné r. 1909 ve známém sborníku *Вехи*, jehož autory byli většinou bývalí představitelé oficiálního marxismu, kteří však vesměs v době Stolypinské reakce ustoupili od svých revolučních cílů, což se projevilo i ve sborníku *Вехи*, kritizovaném V. I. Leninem.⁴⁰ Táborský cituje i druhý tehdy populární almanach — *Inteligence v Rusku* (1910) a informuje o ideovém zápasu dvou frakcí v ruské inteligenci. Je příznačné, že Táborský, jenž se za svého pobytu v Rusku pohyboval v nejvyšších společenských vrstvách, po-

³⁵ Sr. dopis Krunislava Heruce Táborskému z 13. 5. 1910, Pozůstalost F. T. O daru Táborského svědčí dopis *Spolku architektů* z 28. 5. 1910. Spolek daroval Táborskému tři ročníky své *Ročenky* z let 1906—1908.

³⁶ Sr. korespondence Miloše Jiráňka s Fr. Táborským, pozůstalost F. T.

³⁷ Dr. Aug. Zdražil. *Fr. Táborský a dnešek*, *Naše Valašsko* 13, 1950, č. 3—4, s. 97—101.

³⁸ Táborský přednášel o historickém vývoji ruské architektury; polemizoval s názorem, že ruská historická architektura je jen „pobarbarštěnou architekturou byzantskou“. Sr.: Prof. Dr. Táborský o nových pohledech na ruskou literaturu, *NL* 50, 3. 12. 1910, č. 333, s. 4. *Národní politika* 1910, č. 331, s. 6.

³⁹ Fr. Táborský, *Ruská inteligence. K poslednímu převratu ruskému*, *Národ* I, 1917, s. 118—121, 142—144.

⁴⁰ В. И. Ленин, *Вехицы и национализм*, Полное собрание сочинений, изд. 5, Гос. изд. пол. лит., М. 1961, с. 110—111.

važoval defetistický projev někdejší pokrokové vrstvy ruské inteligence za výraz největšího radikalismu, hodného obdivu ještě po osmi letech. Je pochopitelné, že Táborský v té době ani za svého pobytu v Rusku nemohl být informován o celém rozsahu revolučního hnutí v Rusku, jemuž byl i svým společenským postavením vzdálen. Není proto divu, že později, za občanské války, byl spíše na straně ruské emigrace, přinášející poplašené zprávy o hladu a zimě, již je nutno zahánět pálením nábytku či knih. Svě tehdejší názory Táborský vyjádřil dostatečně otevřeně svými překlady *Deníku Merežkovského*, líčícího poslední údobí spisovatelova pobytu v Rusku, i jeho ostře protisovětsky zaměřené stati *Boľševictví, Evropa a Rusko*.⁴¹ Augustin Zdražil, bývalý majitel pozůstalosti Fr. Táborského a jeho nejbližší spolupracovník z posledních let života, uvedl sice v citovaném článku *Fr. Táborský a dnešek*, že básník pronesl na veřejném shromáždění v r. 1919 slova, svědčící o jeho prosovětských sympatiích, poněvadž se však jedná o citát, vytržený z kontextu, a rukopis této přednášky, z něhož A. Zdražil asi vycházel, se nedochoval, nemůžeme mu přikládat větší význam než jako projevu obecně proruských sympatií, které u Táborského zůstávaly za všech okolností nezměněny. Přestože Táborský s novým zřízením v Rusku zřejmě nesympatizoval, veřejně proti němu nikdy nevystoupil. Neméně než dříve byl však přesvědčen o důležitosti informací o kulturním dění v SSSR. Dokladem o tomto neutuchajícím zájmu jsou novinové články, otiskované vesměs v Národních listech, v nichž Táborský informuje českou veřejnost např. o stavu uměleckých památek v Rusku po převratu, o odrazu ruské revoluce v ruské lidové poezii, či o novinkách v puškinovském bádání, které sledoval až do konce svého života.⁴² Stejným dokladem jsou jeho překlady ze dvacátých a třicátých let i historické studie, jako zmíněná monografie o ruském umění či stať o Mánesově cestě do Ruska.⁴³ Táborský z ní vytvořil na základě časopiseckých zpráv, korespondence i jiných archívních materiálů s využitím svědectví potomků přímých účastníků 1. slovanského sjezdu r. 1867, zajímavý dobový obrázek, líčící program cesty českých delegátů. Táborský si byl vědom markatního rozdílu mezi slavnostní tváří Ruska, již poznali slovanští návštěvníci, absolvující nepřetržitou řadu banketů a recepcí, a mezi jeho skutečnou podstatou, kterou odhalovali takoví pokroví exulanti, jako byli Gercen a Ogarjov, otiskující ve své Polární hvězdě proticarsky odbojné verše. Upozorňuje na politickou nezralost a romantičnost sjezdu, jehož všeslovanskost byla porušena již tím, že se ho nemohli zúčastnit Poláci.

⁴¹ Fr. Táborský, *Ze „zápisníku“ Merežkovského*, LN 29, 1921, č. 178, s. 1—3. D. S. Merežkovskij, *Boľševictví, Evropa a Rusko*, Český čtenář kn. 51, r. 13, sv. 7, Praha 1921, s. 39, přel. Fr. Táborský.

⁴² Fr. Táborský, *Umělecké poklady Ruska po převratu*, NL 23. 10. 1921. Ostatní viz v příslušných kapitolách.

⁴³ Fr. Táborský, *Z Mánesovy pouti do Ruska*, Umění 4, 1921, s. 337—361. Uveřejnění článku avizovala Tribuna 27. 11. 1920, č. 278, s. 2.

Veřejná rusistická činnost Fr. Táborského se v poválečné době soustřeďovala ve shodě s jeho politickými názory především v ruských emigrant-ských organizacích. Tak již 28. dubna 1919 se stal předsedou tehdy zřízené *Česko-ruské jednoty*, jejímž účelem bylo pěstovat československo-ruskou vzájemnost, poznávat ruský život a seznamovat s ním naši veřejnost, stejně tak jako ruské přistěhovalce se životem Československa. Táborský setrval v této funkci v průběhu prvního rušného roku, kdy se tam setkávali čeští legionáři s bývalými zajatci z táborů, první emigranti i čeští přátelé všeho ruského. Mnohostranná spolková činnost, jež nebyla v prvních dobách nijak subvencována, Táborského zřejmě vyčerpávala, protože se jí už po roce ze zdravotních důvodů zřekl. Jeho nástupcem se stal Jiří Polívka.⁴⁴ Nejintenzivněji byl poté Táborský angažován v obnovené *Společnosti slovanské vzájemnosti* v Praze, kde se stal v r. 1925 předsedou.⁴⁵ V této funkci se také zúčastnil 1. května 1926 manifestační schůze Politického klubu Omladinářů devadesátníků.⁴⁶ Pronesl zde závěrečný projev, v němž stručně nastínil vývoj slovanské vzájemnosti u nás od F. Durycha a Jos. Dobrovského přes Šafaříka, Palackého a Kollára, jehož dobu nazývá patetickou, až ke Karlu Havlíčku Borovskému, který je mu svým kritickým neformálním slavismem nejbližší. U jeho realistického programu slovanské součinnosti se zastavuje podrobněji, aby zjistil, co z něho bylo splněno a co dosud čeká na své uskutečnění. Z řady vlastních návrhů Táborského vyplývá, že i ve dvacátých letech je mu nejbližší, stejně jak tomu bylo v novoslovanství, především praktická kulturní slovanská vzájemnost, kterou se snaží posilovat celým svým životním dílem.

Svou veřejnou činnost provozuje Táborský v této době v pravicově orientovaných spolcích, přestože byla v r. 1925 založena *Společnost pro hospodářské a kulturní sblížení s Novým Ruskem*, jež vydávala časopis *Nové Rusko*, redigovaný E. L u s t i g e m a Zdeňkem N e j e d l ý m, blízkým přítelem a spolupracovníkem Táborského ve *Společnosti Smetanova muzea*. Ačkoli Táborský do jisté míry plnil jeden bod programu této prosovětsky angažované organizace tím, že českou veřejnost informoval již ve dvacátých letech o nových poznatcích vědy v SSSR, počal se jeho vztah k Sovětskému svazu měnit k lepšímu až v průběhu třicátých let, i když ani tehdy nepřestal být v úzkém kontaktu s takovými osvětovými společnostmi ruské emigrace jako byl *Seminář* a později *Institut N. P. Kondakova*, jehož čestným členem byl zvolen v r. 1931,⁴⁷ *Ruská matice* nebo *Komitét ruské kultury*.

⁴⁴ Sr. korespondenci J. Polívky s Fr. Táborským, pozůstalost F. T. Anna Tesková, „Česko-ruská jednota“, Slovanický přehled 1914—1924, Praha 1925, s. 221—223.

⁴⁵ Společnost slovanské vzájemnosti vznikla v r. 1919 v Praze, předsedal jí Vratislav Černý, zanikla r. 1921. Obnovena byla r. 1925. Sr.: A. F., *Ostatní orgány slovanské vzájemnosti*, SP 1914—1924, s. 229—232. *Společnost slovanské vzájemnosti v Praze*, Národní osvobození 2, 1925, č. 72, s. 6.

⁴⁶ O slovanském sjednocení, Praha 1926, 50 s.

⁴⁷ Sr. dopis Kondakovova institutu z 9. 11. 1931.

Prvním projevem zájmu Táborského o revoluční proměnu Ruska je jeho nezdařilý pokus o překlad *Bl o k o v y* poémy *Dvanáct* z r. 1932, který je jeho jediným tlumočením ze sovětské poezie. K definitivnímu obratu dochází však až v době, kdy Československo navázalo se Sovětským svazem oficiální styky. Tehdy se Táborský dostává díky svým studiím o Puškinovi do kontaktu se Sovětským vyslanectvím, které se na něho obrací poprvé, když připravuje sborník *Věčný Puškin*. O rok později mu vyjadřuje ústý tehdejšího sovětského vyslance S. A l e x a n d r o v s k é h o své uznání u příležitosti osmdesátých narozenin zvláštním dopisem:

Légation
de L'union des Républiques
sowietiques socialistes
Prague

Praha, dne 15. ledna 1938

Velectěný, drahý pane profesore!

Vám, že je již osmdesát! Nechce se to věřit, nelze však polemizovat proti skutečnosti.

Dovolte mi, abych se dnes poklonil Vaší věčně mladé tvůrčí osobnosti a ještě jednou Vám poděkoval za Vaši překrásnou knihu o pěvci svobody, v které jste s obdivuhodnou intuící a velkou věcnou znalostí projevil mimořádné pochopení pro básnický profil našeho největšího klasika.

Vaše překrásná báseň napsaná k dvacátému výročí Říjnové revoluce byla jedním z nejcennějších a nejryzejších darů, které moje vlast k této příležitosti obdržela ze spřátelené Československé republiky.⁴⁸

Pane profesore, přeji Vám dnes jen jedno: buďte hodně, hodně zdrav, abyste si ještě dlouho zachoval svou mladistvou svěžest.

Srdečně Vás zdraví,
Vám oddaný,

(S. Alexandrovský), podpis nečitelný,⁴⁹
Vyslanec SSSR v ČSR

Pan profesor František Táborský
P r a h a.

V té době ostatně navazují styky se Sovětským svazem i některé ruské organizace v Československu, jako např. *Spaz ruských spisovatelů a žurnalistů*, jehož členem byl Táborský již od dvacátých let.⁵⁰

Další veřejnou činnost Fr. Táborského na poli česko-ruských vztahů přerušila válka a nemoc. Poslední dva roky svého života ztrávil Táborský

⁴⁸ SSSR. 1917—1937. Poprvé byla báseň otištěna ve sborníku Československo Sovětskému svazu k 20. výročí, vydaném *Společností pro kulturní a hospodářské styky s SSSR*, Praha 1937, s. 76 a v časopise Praha—Moskva 2, 1937/1938, č. 10, s. 340. Poté ve sbírce Fr. Táborského, *Můj breviář*, Praha 1938, s. 76—77.

⁴⁹ Pozůstalost F. T., D. Kšicová, *K některým problémům kulturní politiky SSSR a ČSR v meziválečném období*. Padesát vítězných let, UJEP, Brno 1973, s. 139—144.

⁵⁰ Sr. korespondenci Táborského s touto organizací. Pozůstalost F. T.

v ústraní. V té době publikoval již jen v *Našem Valašsku*, jako by tím alespoň symbolicky naznačoval svůj návrat do milovaného rodného kraje. Lásku k Moravě vyjádřil mimo jiné i tím, že odkázal svou ceňnou osobní knihovnu slovanskému semináři při filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde byl u příležitosti svých osmdesátých narozenin jmenován čestným doktorem.⁵¹ O širokých konexích Táborského a jeho popularitě svědčí také rozsáhlá korespondence s celou řadou českých i ruských spisovatelů, umělců a kulturních pracovníků, jako byli Jiří Polívka, F. X. Šalda, Jan Jakubec, Arne Novák, Jan Máchal, Václav Tille, Jaroslav Vlček, J. V. Sládek, Adolf Heyduk, Alois Jirásek, Josef Čapek, I. J. Bilibin, Vladimír Francev, Roman Jakobson, V. I. Němirovič-Dančenko aj.

František Táborský, osobnost hodná pozornosti jak šířkou svých kulturních zájmů, tak cílevědomostí a soustavností své práce v oblasti mezislovanské a hlavně česko-ruské vzájemnosti, umírá 21. června 1940 v Praze. Jeho popel byl převezen do rodné Bystřice pod Hostýnem.

⁵¹ Promoce se konala 27. 5. 1938 ve velké univerzitní aule. Sr. korespondence Táborského s Arnem Novákem, hlavně dopis Arna Nováka z 27. 5. 1938. Pozůstalost F. T.